

Poslední Lucemburkovna: Eliška Zhořelecká byla nejžádanější nevěstou Evropy

08.11.2020 - Jana Ládyová

O tom, že Lucemburkové zanechali v českých dějinách nesmazatelnou stopu, i když u nás vládli pouhých 127 let, nikdo nepochybuje. Co jim zlomilo vaz?

Problémy měl už **Karel IV.** Zpočátku „uměl“ jen dcery. Situaci nakonec zachránila **Anna Svídnická**, ale především poslední choť **Alžběta Pomořanská**. Tato zdravím kypící žena byla pro budoucnost dynastie doslova požehnáním! **Karlovi porodila šest dětí, z toho čtyři syny, byť dva zemřeli v batolecím věku. Poslední syn přišel na svět rok před Karlovou smrtí.** Jenže další generace si o takové úrodě mohla nechat jen zdát!

Nevyjasněné rodiště

Poslední legitimní příslušnicí císařské větve rodu Lucemburků se stala **Eliška Zhořelecká**. Přesné datum narození této polozapomenuté princezny historikové neznají. Ví se ale, že přišla na svět za sychravého říjnového či listopadového dne roku 1390 ve středočeském městečku Hořovice. Proč zrovna tam? Byla to náhoda?

Její matka, dcera švédského krále Albrechta I. Meklenburského, tudy údajně projížděla na cestě za svým manželem Janem Zhořeleckým, nejmladším synem Karla IV. A děťátku vskutku královského původu se nejspíš nechtělo čekat do cíle cesty. To je asi ta pravděpodobnější verze.

Podle druhé varianty se sem osmnáctiletá manželka dvacetiletého Jana Zhořeleckého uchýlila záměrně, aby unikla pozornosti. Byla vdaná více než dva roky a konečně čekala

potomka. Janovi starší bratři Václav IV., ani Zikmund totiž zatím žádné děti neměli. Napjatě se tedy čekalo na pokračovatele rodu, protože v plození dětí nebyli úspěšní ani moravští Lucemburkové – markrabata Jošt a Prokop, synové Karlova bratra Jana Jindřicha. Narození dcery bylo určitým zklamáním, přece jen všichni doufali, že se narodí syn.

Opečovávaný sirotek a žádaná nevěsta

Eliška si rodičů moc neužila. **Jan Zhořelecký zemřel za nevyjasněných okolností** v necelých šestadvaceti letech v roce 1396. A když kolem roku 1400 zemřela i Eliščina matka, osiřelého desetiletého děvčátka se ujal strýc Václav IV., který se stal jejím poručníkem. **Bylo mu už skoro čtyřicet let, a protože neměl ani se svojí druhou ženou Žofií Bavorskou žádné děti, k Elišce se chovali jako k vlastní a náležitě ji rozmazlovali.**

Nejspíš se už právě tehdy formovaly její ne zrovna kladné charakterové vlastnosti: sebestřednost a marnotratnost. Podobně jak tomu bylo u jiných panovnických dcer, také Eliška se stala velmi brzy předmětem sňatkových spekulací a žádanou nevěstou.

Čtvrtý pokus

Hledání co nejvhodnějšího ženicha nebylo zrovna nejjednodušší. Nejprve Elišku zasnoubili v šesti letech s třináctiletým synem míšeňského markraběte. Už za rok se ale konaly zásnuby nové, tentokrát s Karlem, sedmiletým synem vévody orleánského. Že se za tím skrývaly politické důvody a ze strany „ženichů“ především zájem o Lucembursko, netřeba zdůrazňovat.

Ani jednání s dalším nápadníkem, synem nového římského krále Ruprechta Falckého, kterého se snažil prosadit moravský strýček Prokop, neskončilo úspěšně. **Povedlo se to až napočtvrté – uspěl vévoda Antonín Brabantský, příslušník pobočné linie francouzského královského rodu.** Protože byli snoubenci příbuzní do třetího kolena, bylo nutné vyžádat si papežský dispens. Rodiny neponechaly nic náhodě a dispens získali pro jistotu od obou tehdejších papežů.

Dědičkou Lucemburska

Před svatbou v roce 1409 prohlásil Elišku její strýc Václav IV. za dědičku nástupnických práv v Lucemburském vévodství. Jedinou podmínkou bylo, že ho odkoupí od markraběte Jošta za cenu 64 tisíc zlatých. Eliška se tak stala lucemburskou vévodkyní.

Její manželství bylo relativně šťastné, leč krátké. Antonín Brabantský chránil Elišku před lucemburskou šlechtou a v manželství se narodily dvě děti, syn Vilém a dcera neznámého jména. Obě ale zemřely brzy po narození.

V jedné z kapitol stoleté války, v bitvě u Azincourtu roku 1415 ale Antonín umírá. Ani potom neměla Eliška zůstat „na ocet“. **Když podruhé ovdověl polský král Vladislav II. Jagello, uvažovalo se o tom, že by se jeho další manželkou mohla stát právě Eliška Zhořelecká.** K této svatbě ale nedošlo.

Život na vysoké noze

Eliščiným druhým manželem se stal roku 1418 **Johann Bavorský**, který se kvůli sňatku dokonce vzdal úřadu lutyšského biskupa. Žili spolu v luxusu na zámku Binnenhof v Haagu (dnes sídlo holandské vlády). **Jejich štěstí ale netrvalo dlouho, neboť Johann byl roku 1425 zavražděn. Po manželově smrti se Eliška ocitla v těžkých dluzích.** V Lucembursku, kam se pak vrátila, byla krajně neoblíbená, protože se o správu země nestarala. Měla nelichotivou pověst pyšné, sebestředné a marnotratné ženy prostopášných mravů. Neustále prchala před svými věřiteli, a dokonce musela zastavit rodové statky, aby získala peníze. Slibovala nástupnictví v Lucembursku tomu, kdo dá víc...

TIP: Ztracený císařský rod: Vymřeli Lucemburkové také po přeslici?

Eliščiny neoblíbenosti využil burgundský vévoda **Filip III. Dobrý**, který si dělal na její panství už delší dobu zálsuk. V jeho prospěch se Eliška nakonec musela vévodství v roce 1443 z finančních důvodů vzdát, a tak se stalo Lucembursko součástí bohatého Burgundska. Eliška odešla do Trevíru, kde zemřela v roce 1451. Do konce života však používala titul lucemburské vévodkyně...

Zdroj: <https://www.stoplusjednicka.cz/posledni-lucemburkovna-eliska-zhorelecka-byla-nejzadanejsi-nevestou-evropy>